

Perspektivy financování exportu v ČR

Jaroslava Kypetová*

září 2007

---

* Studie vznikla v rámci výzkumné činnosti vysoké školy CEVRO INSTITUT, veškeré závěry zde uvedené však vyjadřují pouze názor autorky.

Autorka děkuje za spolupráci Davidu Lipkovi a Patriku Panešovi z Liberálního institutu, Janu Podhajskému za technickou podporu při tvorbě dotazníku a všem exportérům či zástupcům bank, kteří zaslali své odpovědi.

Obsah

Úvod.....	1
1. Podpora exportu jako nutnost.....	2
2. Zahraniční příklady v rámci Konsensu OECD	3
2.1. OECD Konsensus jako rámec podpory exportu	3
2.2. Rozmanité institucionální uspořádání	4
2.3. Stabilizace úrokových sazeb a vyrovnání rozdílů	6
3. Česká exportní banka v bankovním systému	7
4. Česká exportní banka v prostředí veřejných financí	10
5. Názory exportérů – důležitější je pojištění.....	13
6. Názory bank – chybí stejný přístup ke zdrojům.....	14
7. Nový model – pružnější a úspornější	15
Závěr – výhody a nevýhody nového systému	18
Příloha 1 - Srovnání referenčních úrokových sazeb v CZK.....	19
Příloha 2 – Srovnání referenčních úrokových sazeb v EUR.....	20
Zdroje informací – <i>webové stránky</i>	21
Tabulka 1: Dotace ze státního rozpočtu pro ČEB (v mil. Kč)	9
Tabulka 2: Emitované dluhopisy ČEB.....	9
Tabulka 3: Dotace na podporu exportu (v mil. Kč)	11
Tabulka 4: Závazky ČEB uvedené na rozvahných účtech (mil. Kč)	12
Graf 1: Úvěry ČEB poskytnuté bankám (převážně zahraničním) a klientům.....	8

Motto: „MPO, MF ČR, EGAP, ČEB a CzechTrade budou průběžně spolupracovat s Pracovní skupinou pro exportní financování při České bankovní asociaci (PSEF ČBA) v oblasti financování s cílem dosáhnout jejich vysoké účinnosti, komfortu pro vývozce a efektivnosti z hlediska využití zdrojů státu.“
Exportní strategie ČR (2006 – 2010)

Úvod

Export představuje ekonomickou veličinu, která má pro české hospodářství velmi zásadní význam¹. Schopnost exportérů prosadit se na zahraničních trzích souvisí také s dostupností finančních prostředků po celou dobu trvání transakce.

Jestliže dodávky do „stabilních“ států zůstávají obvykle prosty státních zásahů, pak jiná situace nastává u zemí rizikovějších. Rostoucí riziko znamená rostoucí náklady na jeho krytí. Do řady států by tak teoreticky nemusel chtít vyvážet nikdo, neboť i dodávky vládou řízeným subjektům mohou být problematické. Podpora exportu hrazená z veřejných rozpočtů prostřednictvím zvláštních programů tak umožňuje realizovat i rizikovější operace.

Kritici zpochybňují opodstatněnost podpory financování exportu v tom smyslu, že zajišťuje výhody pro jednotlivé společnosti, a to z prostředků vybraných od všech poplatníků. Další námitka spočívá v možném vytváření korupčního prostředí v případě, kdy dochází k výběru projektů. Ač námitky proti státní podpoře v oblasti financování lze považovat za pochopitelné, je třeba vzít v úvahu, že všechny státy, z nichž pocházejí konkurenti českých vývozců, určitá podpůrná opatření používají. Vlivem vnějšího prostředí proto musí mít podpořené financování jisté perspektivy.

Cílem analýzy je tedy odpověď na otázku, zda současná situace na trhu exportního financování v ČR nevykazuje rysy omezování konkurence a zda existuje prostor pro zvýšení efektivnosti celého systému.

Studie je dále strukturována následovně: po definování předmětu analýzy v první části se zaměříme na stručný popis podpořeného financování v členských státech EU, a to s ohledem na pravidla daná Konsensem OECD. Na současné postavení hlavního zprostředkovatele podpořeného financování, České exportní banky, nahlížíme jak ve vztahu k bankovnímu sektoru, tak ve vazbě na veřejné rozpočty. Názory exportérů a bank představují významný zdroj praktických informací, na jejich základě jsme sestavili návrh možných (až nutných) změn v systému.

---

¹ V roce 2006 dosáhl podíl exportu zboží a služeb v běžných cenách ku HDP přes 76 %, objem vývozu převyšuje souhrn výdajů na spotřebu domácností a státu. Zdroj: MF ČR, makroekonomická predikce červenec 2007

1. Podpora exportu jako nutnost

Celosvětové propojování trhů nabízí nové možnosti, přináší rovněž nové druhy konkurence. U části obchodních transakcí se však již nejedná jen o klasickou konkurenci mezi firmami, ale spíše o konkurenci jednotlivých států. Tato studie se nezaměřuje na hodnocení vhodnosti státní podpory exportu a jejího vlivu na fungování trhu², vycházíme pouze ze současné situace, kdy všechny členské státy EU státní podporu exportu poskytují.

Státní podpora exportu dnes zahrnuje množství činností ministerstev, jejich zastoupeních v zahraničí, případně také regionálních vlád, speciálních agentur či smluvně vázaných soukromých subjektů. Podrobné informace o jednotlivých programech uvádí Exportní strategie ČR (2006 – 2010)³. Aktivita řady subjektů působících v této oblasti lze rozdělit do tří okruhů:

- Informační služby (vyhledávání informací a kontaktů – např. CzechTrade, CEBRE)
- Asistenční služby (podpora účasti na veletrzích, budování české značky – MPO)
- Pojistně-finanční služby (EGAP, ČEB a také MF).

V případě pojistných a finančních služeb by se státní podpora exportu měla soustředit především na operace, které kvůli riziku či objemu nemohou realizovat komerční pojišťovny a banky. Jedná se tedy zejména o exporty do nestabilních zemí. Pojištěním u EGAPu se i takové obchody stávají přijatelnějšími pro financující instituci, pojištění proto představuje velmi účinný druh státní podpory. S ohledem na relativně nezpochybnitelnou pozici pojišťovny v systému státní podpory ji v další analýze zmiňujeme jen okrajově.

Podpořené financování považujeme za nejvýraznější zásah do fungování trhu, a to nejen do trhu např. průmyslového zboží, ale také do trhu bankovních produktů. Nebezpečí nadměrných podpor z veřejných rozpočtů dnes zmírňují seberegulační pravidla OECD (tzv. Konsensus).

Hodnocením oprávněnosti státní pomoci ve vztahu k ostatním subjektům se Evropská komise zabývá pravidelně⁴. V případě exportu začala např. v červenci 2007 posuzovat vývozní garance poskytované maďarskou Eximbank malým a středním podnikům⁵.

---

² Kromě obecně rozšířeného názoru o pozitivních dopadech proexportní politiky se objevují i kritické poznámky „ Podpora exportu znamená vyšší zisk pro exportéry a nižší ceny pro cizince na úkor domácích lidí“ <http://petrmach.cz/cze/prispevek.php?ID=333>

³ <http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/exportni-strategie-cr-2006-2010/1001404>

⁴ Pro příklad přehled rozhodnutí, která se týkají České republiky od její vstupu do EU http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/register/ii/by_ms_cze.html

⁵ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1134&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Financování se státní podporou by tedy mělo být co nejméně „škodlivé“. Jak vyplývá z přehledu způsobů podpory ve vybraných členských státech uvedeného dále, všechny poskytují nějakou formu. Některé příklady se ukazují jako efektivnější než současný systém (z institucionálního i obsahového hlediska) používaný v ČR. Obecně platí, že méně efektivní fungování nejen že zcela nenaplnuje očekávání vývozců ale také vyžaduje více prostředků z veřejných rozpočtů.

2. Zahraniční příklady v rámci Konsensu OECD

Z mezinárodního srovnání vyplývá, že existuje řada kombinací institucí a produktů, jimiž jednotlivé státy podporují export. U všech analyzovaných zemích bylo možné najít odkaz na Konsensus OECD a prohlášení, že jejich politika se touto dohodou řídí.

2.1. OECD Konsensus jako rámec podpory exportu

Jak již bylo uvedeno výše, všechny členské státy EU provádějí podporu exportu. A nejen členské státy, neboť velmi propracovaný je třeba americký systém. Veřejná podpora má však tendenci narušovat fungování trhu, což se na začátku 70. let ukázalo jako velmi problematické. Z důvodu zachování konkurence mezi exportéry, která by se odvíjela od kvality a ceny nabízeného zboží a služeb, vstoupil v roce 1978 v platnost tzv. Konsensus OECD. Nejedná se o právně závazný předpis, spíše o „Gentlemen's Agreement“ mezi většinou členů OECD⁶. Pro členské státy EU se tato pravidla stala v důsledku platné legislativy⁷ závaznými.

Dohoda stanovuje základní parametry státem podporovaného pojištění a úrokového zvýhodnění. Určuje, že veřejná podpora obecně nesmí překročit 85 % hodnoty kontraktu, i když výjimky existují. Dle dohody se také maximální doba splatnosti musí dle kategorie zboží omezit na 5 – 10 let. Součástí Konsensu jsou zvláštní ujednání, která se týkají např. elektráren či letadel, kde se povoluje splatnost i delší. Rovněž je třeba, aby splátky úvěru přicházely nejméně v půlročních intervalech. Nejznámější část Konsensu se týká definice minimálních úrokových sazeb (CIRR – Commercial Interest Reference Rates), od kterých se odvíjí cena úvěru. Sazba se pro jednotlivé státy (resp. měny) odvozuje od úroku ze státních dluhopisů, k němuž se přičítá 1 % (100 bazických bodů) a případně také riziková přírážka. Aktualizace sazeb se provádí měsíčně⁸.

---

⁶ Austrálie, Kanada, Evropské společenství, Japonsko, Korea, Nový Zéland, Norsko, Švýcarsko a USA.

⁷ Rozhodnutí Rady č. 2001/76/EC z 22. 12. 2000, konsolidovaná verze k 1. 5. 2004 v AJ
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/consleg/2001/D/02001D0076-20040501-en.pdf>

⁸ <http://www.oecd.org/dataoecd/15/47/37364628.pdf>

Další oblast představuje tzv. vázaná pomoc neboli „soft loans“ (neboli dlouhodobý vývozní úvěr - DVÚ), kdy projekt schvaluje vláda a část úvěru se pak hradí přímo ze státního rozpočtu. Jedná se o poskytnutí půjček až grantů zemím, které nedosahují určitého limitu HDP na hlavu, konkrétní klasifikaci přejímá OECD od Světové banky. Vzhledem k nestandardní formě financování se vyžaduje oznámení zamýšleného úvěru sekretariátu OECD, vyjádřit k návrhu se může každý člen Konsensu. Seznam operací je veřejně přístupný a v letošim roce se nejaktivnější zdá Japonsko⁹.

Dohoda se netýká charakteru ani vlastnické struktury zprostředkovatele státní podpory. Jednotlivé státy tak nabízejí velmi různorodé kombinace.

2.2. Rozmanité institucionální uspořádání

Konsensus tedy představuje dobrovolný rámec pro podpořené financování exportu a všechny dále uváděné příklady z dalších evropských zemí jej respektují. Nutno však dodat, že ve všech zemích představuje hlavní zdroj podpory exportu pojištění, dále garance a případně také odkup pohledávek. Podpořené financování tvoří spíše menšinový nástroj, které zajišťují instituce několika druhů:

1. jedna státní instituce pro bankovní i pojistné produkty - slovenská EXIMBANKA nabízí produkty obou typů. Výhodou jednoho subjektu mohou být nižší provozní náklady, určitá provázanost služeb a snížení administrativních výdajů pro klienty. Jinak tato státem vlastněná banka nabízí obdobné produkty jako ČEB (přímé a refinanční úvěry), zvláštní nabídku obsahuje sekce pro malé a střední podniky.
2. jedna instituce, která provozuje financování na účet státu - Rakouská Österreichische Kontrollbank (OeKB) poskytovala nejprve garance a pojištění, až následně začala zprostředkovávat program financování exportu a soft loans. OeKB je vlastněna dalšími komerčními bankami, proto činnosti spojené s podporou exportu provozuje na základě mandátní smlouvy na účet státu. Zvláštní systém existuje pro malé a střední podniky, které mohou získat úvěry a garance prostřednictvím Exportfonds, instituce vlastněné OeKB a Rakouskou obchodní komorou.
3. dvě státem vlastněné instituce zaměřené na export – kromě pojišťovny MEHIB existuje v Maďarsku státní exportní banka, za jejíž závazky ručí stát. Eximbank poskytuje služby maďarským bankám i exportérům. Zákon o státním rozpočtu stanovuje roční maximální výši vkladů, úvěrů a vydaných obligací či garancí. Z výroční zprávy za rok 2006 vyplývá, že 74 % poskytnutých úvěrů směřuje bankovnímu sektoru. Z hlediska čistě

---

⁹ <http://webdomino1.oecd.org/COMNET/ECH/xuntied.nsf?Opendatabase>

institucionálního, je situace v ČR obdobná (EGAP a ČEB). Současná podoba finského modelu odpovídá také této kategorii (dceřiná společnost pojišťovny Finnvera), nicméně původně byl Finnish Export Credit vlastněn komerčními bankami.

4. dvě státem zřízené instituce – univerzální banka – v Polsku spravuje Bank Gospodarstwa Krajowego řadu dalších programů (půjčky na bytovou výstavbu, spolufinancování evropských projektů nebo komunální úvěry). Program stabilizace úrokové sazby u exportu a následného vyrovnávání rozdílů se nazývá DOKE. Podrobněji se stabilizací úrokových měr budeme věnovat dále.

Podobnou formu má také španělský Instituto de Credito Oficial (ICO), i když zde je zřejmá větší vazba na vládu. ICO poskytuje řadu podpořených úvěrů např. také v oblasti kinematografie nebo urbanistických studií. V případě exportu se jedná o program vyrovnávání úrokových rozdílů (program CARI).

5. smíšené vlastnictví – kombinace vlastnictví federálního (80 %) a spolkových vlád představuje německá KfW Bankengruppe. Dceřiná společnost KfW IPEX bank zajišťuje na účet vlády úvěry pro vývozy do rozvojových zemí v rámci tzv. ERP (European Recovery Program). Za zmínku stojí skutečnost, že na základě dohody s Evropskou komisí musí být do roku 2008 komerční část exportního a projektového financování vyčleněna do zvláštní společnosti tak, aby nedocházelo k omezování konkurence. Dalším subjektem exportního financování je AKA Bank vlastněná německými bankami. Právě tato banka poskytuje mj. úvěry za sazby CIRR.

Kombinované vlastnictví existuje také v Nizozemí, kde v případě Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO) drží stát 51 %, další holandské banky 42 % a zbytek připadá většinou na zaměstnanecké akcie. Společnost poskytuje zvýhodněné úvěry.

Rovněž italský SIMEST je vlastněn vládou (76 %), o zbylou část se dělí banky, obchodní komory i sdružení podniků. Agentura původně měla podporovat spíše kapitálové vstupy italských firem v zahraničí, postupně došlo k rozšíření jejich aktivit. Podpora exportu má podobu vyrovnávání rozdílů úrokových sazeb.

6. nestátní instituce – banka pracující na základě mandátní smlouvy se objevuje v Francii. Pod současným názvem Natixis působí původní státní úvěrová instituce. Smlouva s finanční skupinou, kam patří také exportní pojišťovna COFACE, byla prodlužována zákonnou normou vždy po čtyřech letech. Banka provádí zejména stabilizaci úrokových sazeb a dále spravuje převážně dlouhodobé úvěry poskytnuté v průběhu 20. století. V návrhu na

prodloužení smlouvy z roku 2001 se mj. uvádí, že banka poskytuje skutečnou podporu ministerstvu financí a že nebyla předmětem kritiky ze strany bank¹⁰.

7. meziresortní výbor – belgické Finexpo tvoří zástupci ministerstev a předsedou výboru se stává ředitel Odboru dvoustranných vztahů Federálního ministerstva zahraničních věcí, zahraničního obchodu a rozvojové spolupráce. Jde o výbor, který má pouze poradní charakter. Hlavní program tvoří opět stabilizace úrokových měř.

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že velmi rozšířeným způsob podpořeného financování představuje stabilizace úrokové míry a následné dorovnání úrokového rozdílu. Pro detailnější popis budeme vycházet z belgického, francouzského a španělského systému.

2.3. Stabilizace úrokových sazeb a vyrovnání rozdílů

Stabilizace úroku se provádí na úrovni sazby CIRR, kterou měsíčně publikuje OECD, případně zvýšené o marži. Klient tak získá jistotu stabilního úrokového nákladu po celou dobu splácení úvěru. Financující banka se zajistí proti nepříznivému pohybu úrokových měř.

K vyrovnání dochází každých 6 měsíců, kdy se porovná sazba, za niž byl poskytnut dlouhodobý úvěr, a aktuální sazba na mezibankovním trhu. Obvykle se používá Euribor pro euro a Libor pro dolar a yen. Pokud mezibankovní úrokové míry zvýšené o bankovní přírážku překročí úroveň sazeb CIRR, stát uhradí bance daný rozdíl. Systém však funguje i obráceně. V případě, že CIRR převyšuje Euribor či Libor plus přírážka, odvádějí banky rozdíl do státního rozpočtu.

Státní podpora se tak nerealizuje poskytnutím celé částky úvěru, ale pouze periodickým dorovnáním v rozsahu zhruba 1 – 2 % celkového objemu úvěru. Vzhledem k vývoji úrokových měř nebylo v posledních letech ve Francii vůbec třeba vydávat prostředky ze státního rozpočtu a ani pro rok 2007 neobsahuje odpovídající položka žádnou hodnotu. Výroční zprávy belgického Finexpa uvádějí od roku 1998 pouze příjmy, neboť např. v roce 2005 se CIRR EUR pohybovala v průměru na úrovni 4 %, zatímco mezibankovní sazby se držely kolem 2 %. Dodejme však že v uvedeném období docházelo k relativně trvalému poklesu úrokových sazeb, což bylo pro veřejné rozpočty výhodné. Opačný dopad bude mít očekávané zvyšování úrokových sazeb.

O poskytnutí úrokové stabilizace nerozhoduje zprostředkující agentura či banka, ale ministr nebo zvláštní komise. Jedná se o standardní administrativní záležitost, ale třeba belgický výbor se schází alespoň jednou měsíčně právě proto, aby administrativa nebrzdila obchod. Ročně Finexpo zpracovává 150 – 200 žádostí, z čehož se většina týká stabilizace, dále jde pak

---

¹⁰ <http://www.assembleenationale.fr/11/rapports/r3427-7.asp>

o soft loans, půjčky ostatním státům a rámcové smlouvy. Zařazení do programu stabilizace, které má podobu ministerské vyhlášky, však není automatické. V roce 2005 dosáhlo úspěchu jen 34 žádostí, z toho 4 soft loans¹¹.

Ačkoliv úhrady úrokových rozdílů bankám financujícím exportní operace představují v rámci EU relativně obvyklý nástroj podpory exportu, v českých podmínkách zatím neexistuje.

3. Česká exportní banka v bankovním systému

Česká exportní banka byla založena 1. 3. 1995 jako instituce s univerzální bankovní licenci s omezením přijímání vkladů od fyzických osob. Její počátky tedy spadají do doby, kdy bankovní systém procházel transformací a kdy tehdejší banky neměly dostatečnou kapacitu na poskytování dlouhodobých exportních úvěrů. Jeden z nástrojů, jimiž banka měla přispívat k rozvoji exportu, tedy refinanční úvěry určené bankám, představoval vhodný způsob posílení zdrojů. ČEB jako banka s explicitní státní zárukou získávala zdroje mnohem lépe a levněji než relativně malé české banky.

Státní vlastnictví, dle zákona alespoň dvoutřetinové přímé vlastnictví a zbývající část pak prostřednictvím EGAPu, odlišovalo banku od soukromých komerčních subjektů. Zvláštnost ČEB podtrhovalo rovněž třeba ustanovení o minimálním počtu zástupců státu v představenstvu a dozorčí radě a o výkonu funkce v orgánech banky bez nároku na odměnu (dnes se již dané písmeno v zákoně neobjevuje). Jednalo se tedy spíše o státní agenturu než banku v pravém slova smyslu. Agenturu, která doplňovala činnost bank v případech, že nemohly nebo nechtěly provést určité exportní operace.

Změny v českém bankovním sektoru a vstup silných finančních skupin znamenaly vytvoření jiného prostředí na trhu exportního financování. Volných zdrojů dnes existuje až nadbytek, rating bank s mezinárodní působností není příliš odlišný od ratingu České republiky a zkušenosti ze zahraničí byly přeneseny i do privatizovaných bank. Potřeba refinančních úvěrů tak objektivně klesá, ovšem refinancování na bázi CIRR obsahuje i prvek státní úrokové subvence, která je za dnešního stavu jinak nedostupná. Podíl refinančních úvěrů, tedy těch poskytnutým českým bankám, představoval v roce 2006 pouze 11 % úvěrového portfolia. Zbývající část tvoří úvěry určené zahraničním bankám dovozce nebo přímo zahraničním dovozcům.

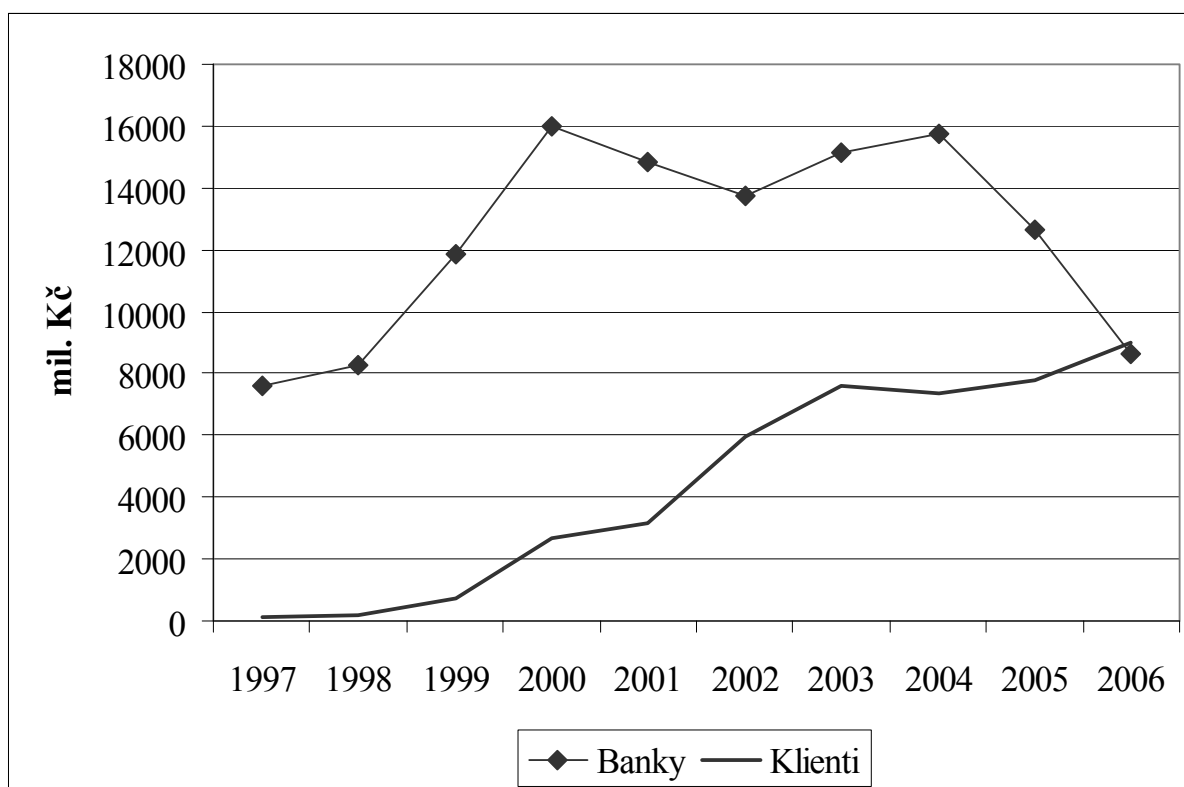
Postupné snižování objemu refinančních úvěrů vedlo ČEB k orientaci na přímé úvěry, čímž začala postupně komerčním bankám konkurovat. Dle zákona předkládá banka Poslanecké

---

¹¹ Výroční zpráva 2006 <http://www.diplomatie.be/fr/pdf/jaarverslagfr%202006.pdf>

sněmovně pololetní informaci o činnosti. Poslední dostupná shrnuje rok 2006 a mj. se v ní uvádí: „ČEB si v souvislosti s Exportní strategií České republiky na roky 2006 – 2010 vytkla za cíl přeměnit se a být v očích českých exportérů chápána jako klientsky orientovaná banka, mající významné místo zejména při dlouhodobém financování dodávek zboží investičního charakteru (avšak i se zvláštním zřetelem na MSP). Tento cíl ČEB realizuje rozšířením nabídky svých služeb, flexibilnějším vnímáním úvěrového rizika, aktivní akviziční politikou a zjednodušením a zrychlením vnitřních schvalovacích procesů.“¹² Následující graf zachycuje vývoj úvěrů bankám a klientům. Jedná se skutečně pouze o úvěry, tedy nikoliv o položky od roku 2003 uváděné v rozvaze jako „pohledávky“, neboť zde jsou zahrnuty i mezibankovní vklady. V roce 2006 překročil podíl úvěrů klientům 50 % poskytnutých úvěrů.

Graf 1: Úvěry ČEB poskytnuté bankám (převážně zahraničním) a klientům

Zdroj: Výroční zprávy ČEB

V září 2003 získala ČEB novou bankovní licenci s rozšířením poskytování služeb a stala se tak konkurentem k v dalších operacích. Výroční zpráva za rok 2006 uvádí jako předmět podnikání následující činnosti v tomto pořadí:

- a) přijímání vkladů od veřejnosti,
- b) poskytování úvěrů,
- c) platební styk a zúčtování,
- d) poskytování záruk,

¹² <http://www.psp.cz/cgi-bin/win/docs/tisky/tmp/t019700.pdf>, strana 4

- e) otvírání akreditivů,
- f) obstarávání inkasa,
- g) obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta s devizovými hodnotami a se zlatem
- h) investování do cenných papírů na vlastní účet v rozsahu:
- i) poskytování bankovních informací,
- j) poskytování investičních služeb zahrnující:
- k) činnosti, které přímo souvisejí s činnostmi uvedenými v bankovní licenci ČEB.

Jedná se o standardní výčet činností komerčních bank, ovšem konkurence se v tomto případě odehrává za nestejných podmínek. Na financování ČEB se totiž výrazně podílí i státní rozpočet. Následující tabulka uvádí časovou řadu přijatých dotací, jak je uvádění výroční zprávy.

Tabulka 1: Dotace ze státního rozpočtu pro ČEB (v mil. Kč)

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
39,75	5,62	136,75	187,66	156,15	208,15	0	0	116	289

Zdroj: Výroční zprávy ČEB

Jde o údaje, které jsou uvedeny ve výkazu zisků a ztrát k 31. 12. daného roku ve výkazu zisků a ztrát. Položka „Dotace ze SR“ se objevuje jako vyčleněná ze součtu „Výnosy z poplatků a provizí“. Pokud ovšem provedeme srovnání s daty ze státního závěrečného účtu (viz dále), najdeme značné odlišnosti. Jde o důsledek odlišné metodiky – státní rozpočet pracuje se skutečnými peněžními příjmy a výdaji, zatímco ČEB sleduje výnos akruálně, přiřazuje jej tedy období, kdy ztráta vznikla¹³.

Banka získává zdroje zejména emisemi vlastních dluhopisů. Ve výroční zprávě za rok 2006 uvádí banka následující strukturu:

Tabulka 2: Emitované dluhopisy ČEB

Měna	Hodnota (miliony)	Rok emise	Splatnost
CZK	5,5 ¹⁴	2000	2010
USD	350	2002	2009
USD	65 (půjčka)	2003	2009
USD	150	2003	2008
USD	220	2004	2008
EUR	75 (půjčka)	2006	2013

Zdroj: Výroční zpráva ČEB 2006

¹³ Výpočet pro roky 2005 a 2006 lze najít na str. 74 Výroční zprávy 2006

¹⁴ <http://www.pse.cz/Cenne-Papiry/Detail.aspx?isin=CZ0003700551#KL> Podle údajů Burzy cenných papírů Praha jde o nominální hodnotu 10 mil. Kč.

V květnu 2007 došlo v Lucembursku k dalším emisím ve výši EUR 120 mil. a 50 mil. se splatností devět a sedm let. Vzhledem k obecné státní záruce má banka prakticky shodný rating jako Česká republika (Standard&Poor's A-, Mood's Aa1). Lze tedy říci, že státní dluhopisy a dluhopisy ČEB mají shodně nízkou míru rizika, což je podstatné zejména pro investory, kteří musí držet konzervativní portfolia. Žádný předpis nestanoví rozmezí emisní sazby, ČEB není nucena usilovat o nejnižší sazbu, neboť má ze zákona následně nárok na úhradu ztrát z podpořeného financování¹⁵. Teoreticky tak mohou na trh vstupovat emise téměř bezrizikových cenných papírů se zajímavým výnosem. A tyto lákavé emise vytlačují další, rizikovější investory. A nejen je, investoři mohou považovat za shodné „státní dluhopisy a dluhopisy, za které převzal záruku stát“¹⁶, čímž se záměr, aby se ČEB financovala za stejných podmínek jako stát ukazuje jako dvousečný.

Úroková míra emisní ani zápůjční není v zákoně nijak definována. Specifikace výnosové marže v podobě fixní přírážky ve výši 1 % (100 bazických bodů) se objevuje v § 6. odst. 2. zákona č. 58/1995 Sb. Jde o danou hodnotu bez ohledu na rizikovost či dobu splatnosti poskytovaného úvěru. Pro srovnání uvádíme, že ve Francii se přírážka pohybuje v rozmezí 0,55 – 0,75 % dle charakteru úvěru. Zákon navíc celou výnosovou marži automaticky přiznává ve prospěch ČEB bez ohledu na to, kdo je skutečným poskytovatelem exportního úvěru a kdo tedy nese negociační a dokumentační náklady¹⁷. Nositeli všech rizik, tedy včetně úvěrového, zůstávají komerční banky, které poskytují přímý úvěr zahraničnímu dovozci nebo jeho bance.

Vlivem současné legislativy nemají banky jinou variantu a volbu v případě, že chtějí protistraně nabídnout financování za sazby CIRR. ČEB vstupuje do transakce na základě žádosti banky o refinanční úvěr, ale z pohledu komerčních bank poskytuje financování za podmínek nesrovnatelných s tržními podmínkami, za kterých by se banky standardně refinacovaly na mezinárodních trzích. Z výše uvedeného je patrné zvláštní postavení ČEB v bankovním sektoru. Domníváme se dokonce, že jde o instituci, která spíše patří mezi subjekty, jejichž hospodaření tvoří součást veřejných financí.

4. Česká exportní banka v prostředí veřejných financí

ČEB vykazuje řadu charakteristik ryze státní instituce a vazba mezi bankou a státem existuje hned trojí. Stát, resp. čtyři ministerstva (financí, průmyslu a obchodu, zahraničních věcí a

---

¹⁵ Srovnání lze provést jen pro emise v CZK s kuponovou platbou 6,95 %, v červenci 2000 byla sazba CIRR 7 % a výnos 10letých státních dluhopisů činil dle systém ARAD (provozovaný ČNB) 6,87 %.

¹⁶ Pro příklad uveďme statut peněžního fondu - http://www.iks-kb.cz/opencms/opencms/iks/files/Fondy_iks_kb/Zjedn_statuty/pti_zjedn_statut.pdf?tm=1182963438857

¹⁷ ČEB nabídla komerčním bankám polovinu výnosové marže.

zemědělství), se staly akcionáři banky. Z toho také vyplývá zastoupení jejich představitelů v dozorčí radě a dříve též v představenstvu. Zastoupení státními úředníky na úrovni náměstka či ředitele odboru sice dává orgánům banky určitou prestiž, ovšem tito lidé bývají velmi vytíženi. Navíc jde o převážně politické funkce s předem neznámou dobou působnosti.

Ministerstvo financí hradí ztrátu banky vyplývající z provozování podpořeného financování. Zákon zakotvuje určitou automatickost vyplácení dotací, tedy bez ohledu na oficiální referenční sazby. Z poněkud nepřehledného znění zákona lze upravit výpočet dotace do následujících položek tak, jak je uvádí Výroční zpráva (při záporném výsledku je poskytnuta dotace, při kladném ČEB nic neodvádí):

- skutečné úrokové výnosy obdržené bankou z poskytování dlouhodobého podpořeného financování (snížené o fixní přírážku ve výši 100 bazických bodů),
- plus úrokové výnosy z krátkodobých investic volných finančních zdrojů plynoucích z podpořeného financování,
- mínus skutečné úrokové náklady z těchto zdrojů,
- mínus související poplatky zaplacené v souvislosti se získáním těchto zdrojů,
- mínus opravné položky a rezervy, a
- mínus rozdíl mezi výnosy z operací s finančními deriváty a náklady spojenými s těmito operacemi, rozdíly měnových kurzů a ostatními náklady, které byly Bankou vynaloženy při získávání finančních zdrojů.

Dotace pokrývá veškeré náklady spojené s podpořeným financováním, včetně měnového rozdílu či ztrát z obchodů s deriváty, neboť ze zákona není zřejmé, že operace z finančními deriváty musí být nutně ziskové. Vzhledem k tomu, že žádost o poskytnutí dotace se předkládá při sestavování státního rozpočtu, dochází k výrazným rozdílům mezi rozpočtovanými a čerpaným částkami. Jak jsme již uvedli výše, údaje ze státního závěrečného účtu se liší o výkazů zveřejňovaných ČEB.

Tabulka 3: Dotace na podporu exportu (v mil. Kč)

	Schválený rozpočet	Rozpočet po úpravách	Skutečnost
2003	653	43	38
2004	725	725	116
2005	758	758	62
2006	739	684	271

Zdroj: MF CR, státní závěrečné účty, kapitola 398 VPS

Určitý rozdíl je pochopitelný, ovšem tabulka dokládá pravidelné až zbytečné vázání finančních zdrojů v průběhu roku. V této souvislosti se jako nepřiměřené jeví finanční odhady

uváděné v Exportní strategii, kde jsou již od příštího roku vyčísleny očekávané ztráty ČEB ve výši 1 mld. Kč¹⁸.

Kromě ročních dotací se stát podílí na financování ČEB prostřednictvím navyšování základního kapitálu. K 31. 12. 2006 činil základní kapitál 1850 mil. Kč, v minulém roce došlo k navýšení o 150 mil. Kč, a v roce 2005 již o 100 mil. Kč.

Stát ručí za závazky banky, a to za velmi široce definované závazky. Kromě ručení za splácení zdrojů, které si banka vypůjčila na finančním trhu, se záruka státu vztahuje na „závazky z ostatních operací“. Původně v zákoně existovala podmínka souhlasu MF a ČNB k provedení operací, v aktuálním znění zákona se již neobjevuje. Z výroční zprávy vyplývá, že banka provozuje celou řadu operací, včetně obchodu s deriváty. Pokud vezmeme v úvahu pouze rozvahové položky, jak ukazuje tabulka 4, vztahovaly se na konci roku 2006 záruky na zhruba 23 mld. Kč.

Tabulka 4: Závazky ČEB uvedené na rozvahových účtech (mil. Kč)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Emitované dluhopisy	7464	8995	14953	15121	16405	18673	17023	18173	16309
Závazky vůči bankám	1891	4433	4740	4235	4520	3737	6782	4359	4487
Závazky vůči klientům	57	277	1050	1390	1419	915	857	744	1933
CELKEM	9412	13705	20743	20746	22344	23325	24662	23276	22729

Zdroj: Výroční zprávy ČEB

Text zákona navíc nevylučuje ručení z podrozvahových účtů. Výroční zpráva banky uvádí, že objem úvěrových příslibů a záruk činil více než 16 mld. Kč. Ručení ze zákona je ve státním rozpočtu zmiňováno pouze v textu v sešitě D, kde se objevuje odhad 164 mld. Kč jako údaj společný pro EGAP i ČEB. Souhrnná tabulka záruk však položku ČEB ani EGAP neobsahuje. V této souvislosti považujeme za velmi alarmující kontrolní závěr NKÚ č. 01/34, kde se mj. uvádí „na podrozvahových účtech MF nejsou ani poskytnuté záruky za závazky ČEB, ani uvedené záruky za závazky z ostatních operací na finančních trzích vůbec sledovány“. Tento závěr se týkal let 1999 – 2000, rozbor SZÚ 2006 však naznačuje, že situace se pravděpodobně změnila jen částečně.

Banka dále působí jako zprostředkovatel úhrad úrokových rozdílů určených vývozcům, a to pouze z titulu dodavatelských úvěrů. Nutno však dodat, že jde o službu prakticky

¹⁸ http://www.businessinfo.cz/files/2005/051207_exportstratpril5.doc

nevyužívanou, ačkoliv jí zákon věnuje čtyři odstavce a existuje i vyhláška MF č. 278/1998 Sb., kde tomuto nástroji podpory exportu přísluší jeden paragraf. Výroční zpráva se úhradám úrokových rozdílů nevěnuje. Právě dorovnání úrokových rozdílů vztažené také na exportní odběratelské úvěry poskytované komerčními bankami by mělo v budoucnu být hlavním pilířem změněného systému podpory financování exportu (viz dále).

Čtvrtou vazbu mezi státem, přesněji MF, a bankou představovala kontrolní funkce, kterou zmiňoval prvotní text zákona. Výkon státní kontroly se zaměřoval na dodržování ustanovení zákona v oblasti čerpání a používání prostředků ze státního rozpočtu. Kontrolní funkce dnes přísluší ČNB, ale zde pouze na úrovni bankovního dohledu. Ovšem nutno dodat, že výše uvedený závěr NKÚ zmiňuje, že v období 1999 a 2000 (ani v následujícím období vztahujícím se k těmto letům) neprovedlo MF ani jednu kontrolu. Vlivem novel se ze zákona rovněž vytratila i věta o hospodárném využívání získaných zdrojů (původní § 6, odst. 2).

Z hlediska veřejných financí a jejich efektivity působí ČEB spíše jako problémová instituce, která vytváří významné zřejmé i podmíněné závazky státu. Samotná státní podpora však se sebou vždy nese větší či menší neefektivnost. Zhodnocení kvality služeb exportní banky přísluší především jejím klientům – exportérům.

5. Názory exportérů – důležitější je pojištění

Aktivita ČEB se soustředí na odvětví energetiky a strojírenství, proto bylo v červenci 2007 provedeno šetření spokojenosti exportérů se současnou podobou podpory exportu. Jednalo se převážně o členy Svazu strojírenské technologie a dále pak velké exportéry z oboru energetické výstavby. Dotazník měl podobu internetového formuláře, na který bylo možno odpovídat i anonymně, což jistě přispělo k otevřenosti odpovědí¹⁹.

Dle očekávání používá více vývozců služby EGAP než ČEB, jeden z exportérů přímo označil pojištění za klíčové pro realizaci obchodu. Ačkoliv byl dotazník zaměřen zejména na financování, objevily se v některých případech komentáře i ke službám EGAPu. V této souvislosti poukazovali exportéři na dle jejich názoru vysoké ceny pojištění. Uvítali by snížení požadavků na dodatečné zajištění úvěru, menší provázanost mezi jednotlivými druhy pojištění či vratku pojistného při bezškodním průběhu transakce, avšak pouze velkým firmám. Tento návrh nepovažujeme za příliš vhodný. Zaprvé se tak zpochybňuje samotný princip pojištění a navíc se opět zvýhodňují velcí exportéři, kteří již z povahy státní podpory mají větší šanci ji získat (s výjimkou programů pro SMEs). Exportní pojišťovny se týkalo i

---

¹⁹ Jsme si vědomi nereprezentativního vzorku respondentů i odpovědí. Klienti, kteří nemají proti službám výhrady, obvykle pouze vyplnili zaškrťovací pole. Komentáře zaslali spíše, i když ne výhradně, nespokojení exportéři.

poněkud expresivní doporučení k jejímu zrušení, neboť prý diktuje, „komu bude pomoheno.“ Jeden z exportérů by považoval za vhodné sloučit EGAP a ČEB tak, „jak je to zpravidla v zahraniční“. Přehled zahraničních zkušeností však ukazuje, že naopak model oddělených subjektů převládá.

Pokud jde o ČEB, uváděli exportéři zejména pomalé zpracovávání žádostí. Součástí jedné odpovědi byla i negativní zkušenost: „Pokud tlačíte na ČEB, z hlediska vyřizování vůbec si nepomůžete, protože jejich spolehlivá ochrana je (a dle mých zkušeností ji používají vždy), že pracovník banky zavolá, vysvětlí, co není podle všech požadavků banky nebo EGAP správně předloženo, a má zase na nějakou dobu od nás klid, než to vše opravíme a předěláme. Jedná se někdy o úplné hlouposti jako, že v Cash-flow zakázky vám někde nehraje jedna koruna (vliv zaokrouhlování v Excelu), když žádáte o úvěr desítky miliónů korun.“

Jiný vývozce vyjádřil nespokojenost nad množstvím údajů, které musí vyplňovat, a to prý pouze potřeboval bankovní záruku. Navrhuje, aby žádost měla podobu elektronického formuláře obsahujícího rozhodující ekonomická kritéria projektu. Zde však dodejme, že mezi zárukou a úvěrem je z hlediska rizika jen minimální rozdíl.

Někteří exportéři vyjadřují určitou skepsi k podpoře exportu. Zajímavé je doporučení „méně politiky a více transparentní procesy rozhodování“. Další vývozce uvádí: „Pro naši branži stačí pečovat o image ČR a nezapojovat se do lehkomyšlně do akcí, které se negativně odrážejí na politice velkých zemí a promítají se do jejich obchodní politiky (Čína, Rusko...)“. Vývozci by rovněž uvítali větší možnost využití soft loans. Jeden respondent je považuje za mnohem důležitější než financování na úrovni CIRR.

Exportéři vnímají spíše administrativní těžkosti spojené se žádostí a své související náklady. Banky, mezi jejichž produkty také patří financování exportu, pocítují hlavně zvláštní druh konkurence ze strany ČEB.

6. Názory bank – chybí stejný přístup ke zdrojům

V rámci zjišťování názorů na současný systém podpořeného financování byly osloveny také banky zastoupené v Pracovní skupině pro exportní financování České bankovní asociace. Odpovědi na otázky v dotazníku se v jednotlivostech lišily, obecně však dávali zástupci bank opět větší význam pojištění poskytovanému EGAP než produktům ČEB. Objevilo se i kladné hodnocení konkrétních produktů EGAP, a to v oblasti předexportního financování a pojištění záruk, kde tak bylo možno „realizovat řadu zajímavých projektů v době, kdy finanční situace zejména strojírenských firem byla mnohdy velmi problematická. V současnosti se pak těžiště této podpory přesouvá především do segmentu SME.“

Většina dotázaných by uvítala, kdyby banky poskytující exportní financování měly stejný přístup ke všem instrumentům podpory vývozu.

Negativní postoj má respondent, který nevěří, „že zavedení subvence (*úrokových sazeb*) zlepší postavení exportérů proti konkurenci ve světě.“ Jiný zástupce banky se naopak domnívá, že subvenci úrokových sazeb by odborná veřejnost přivítala. Zároveň upozorňuje, že za stávajícího stavu se musí banky u ČEB refinancovat, aby mohly poskytnout úvěr na bázi CIRR. Na soukromé projekty se tak čerpají prostředky ze státního rozpočtu, které banka ani nepotřebuje.

Respondenti, kteří by přivítali zavedení subvencování úrokové sazby (tj. její stabilizaci a periodické vyrovnání rozdílů) se přikláněli k automatickému přidělování při splnění daných kritérií. Obávají se totiž možných korupčních nátlaků v případě, že by o přidělení podpory rozhodovala např. meziresortní komise. V otázce administrativy by mohla servisní funkce vykonávat nadále ČEB, ovšem nikoliv jako konkurenční banka. Jako možná varianta bylo při plně automatickém poskytování doporučeno i Ministerstvo financí.

Úroková marže pro banky by neměla přesáhnout 1 %, odpovědi se shodují, že by se měla odvíjet od rizika teritoria, dlužníka a délky financování. Pokud jde o vazbu mezi pojištěním a financováním, objevují se jak názory, že podmínkou financování by mělo zůstat pojištění či naopak, že oba instrumenty by měly být na sobě nezávislé.

Exportéři i banky uvádějí pojištění jako účinný nástroj podpory exportu. Změny v systému by tedy měly ponechat, případně ještě posílit, jeho důležitost. Návrhy se proto dále soustředí pouze na bankovní služby.

7. Nový model – pružnější a úspornější

Analýza hlavních aspektů fungování České exportní banky nás vede k závěru, že je třeba provést zásadní změny. Nikoliv změnu radikální v podobě rušení státní podpory, neboť čeští exportéři by se tak s ohledem na politiku ostatních států dostali do velmi nevýhodné situace. Souhlasíme s názorem, že státní podpora omezuje až ničí trh. Pokud jej ovšem ničí prakticky všechny vlády světa, Česká republika vzhledem ke své velikosti nemá šanci tento stav změnit tím, že by zrušila svoje podpůrné programy.

Při zachování nějaké formy státní podpory je třeba řešit institucionální uspořádání. Mandátní smlouva státu s komerční bankou se jeví obecně jako zajímavé forma spolupráce veřejného a

soukromého sektoru²⁰. Z automatického přidělování dotace na úhradu ztráty by se stal smluvní vztah, kde by stát získal výhody plynoucí z postavení klienta. Mandátní smlouva by měla znít na dobu určitou s případným novým výběrovým řízením. Určité riziko představují možné výhrady neúspěšných uchazečů jako v případě rozhodnutí o změně správce prostředků z evropských fondů. Mandátní smlouva poněkud rozmělnuje dostupné informace o státní podpoře. Například pro francouzskou banku představují operace tohoto typu okrajovou záležitost, takže se jim ve své výroční zprávě prakticky nevěnuje. Řešením by mohl být smluvní závazek o pravidelném předkládání zprávy o činnosti např. MF, které by ji následně postoupilo Poslanecké sněmovně.

Pokud by mandátní smlouva představovala pro vládu až příliš vzdálenou správu rozpočtového programu, lze využít část stávající struktury ČEB. Banka existuje již 12 let, za kterých zprostředkovala řadu úvěrů, nebylo by efektivní rušit ji a zakládat instituci s obdobnou náplní činností. Její postavení by se však mělo změnit a měla by se z banky stát spíše státní agenturou na úrovni CzechTrade nebo CzechInvest. Vzhledem k níže navrhované změně povahy státní podpory by již nemusela mít bankovní licenci a nepodléhala by dohledu ČNB, ale spadala by do kontrolní činnosti nadřízeného ministerstva a NKÚ.

Se vznikem exportní agentury (např. „CzechFinex“) by souviselo vyvedení komerčních aktivit, a to nejlépe odprodejem komerčním bankám prostřednictvím aukce. CzechFinex by mohl nebo nemusel být začleněn do EGAP, nicméně, alespoň administrativně by se mělo jednat o velmi těsně spolupracující subjekty. Dnešní banka by nesměla od určitého data emitovat již další dluhopisy. Současné emise by se staly součástí dluhu veřejných financí²¹. Agentura by převzala správu již poskytnutých úvěrů do doby jejich splatnosti. Částečně problematické se zdá vypořádání termínových obchodů, předpokládáme současný odborný a odpovědný přístup k jejich uzavírání, proto by mohly přejít na agenturu s tím, že by vyčkala jejich maturity.

Hlavní změna spočívá ve formě podpořeného financování. V dotačním programu by se již neobjevovaly přímé ani refinanční úvěry, proto by nebylo ani třeba dalších zdrojů z dluhopisového trhu. Stěžejními nástroji podpory by se stala stabilizace úrokové sazby a soft loans. Srovnání by se provádělo mezi CIRR a referenční sazbou na mezinárodním finančním trhu v příslušné měně (především EUR a USD). Přílohy 1 a 2 uvádějí pro názornost srovnání sazeb v období 2000 – 2007, i zde je patrný pozitivní rozdíl, který mohl nejen znamenat

---

²⁰ V tomto případě by státem vlastněná banka nemusela vůbec existovat.

²¹ V případě rušení ČEB bez nástupce by se postupovalo obdobně.

nulovou dotaci ze státního rozpočtu, ale dokonce zajistit i příjem. Dle zkušeností ze zahraničí se jako nejvhodnější ukazuje pravidelné srovnání v půlročním intervalu a následná úhrada ze státního rozpočtu nebo přijetí prostředků od bank. Výnosová marže pro financující banky by se měla odvíjet od rizikovosti úvěru a délky splatnosti, ovšem neměla by překročit 0,75 %.

Jednou možností, jak prakticky provádět celý program stabilizace úrokových měr a vyrovnávání rozdílů, je výhradně servisní a administrativní činnost banky, resp. státní instituce. Šlo by tedy pouze přípravu podkladů a výplatu, ovšem rozhodnutí by příslušelo státní správě. Pokud by však podle belgického vzoru posuzovala meziministerská rada všechny žádosti a rozhodovala o nich, pak by se kritéria a důvody souhlasu či nesouhlasu nikdy nestaly zcela nezpochybnitelnými.

Druhá varianta spočívá ve stanovení kritérií (patrně vyhláškou), jejichž splněním by se obchodní transakce automaticky zařadila do programu stabilizace úrokové míry. S ohledem na roční účetní období státního rozpočtu by se periodické vyrovnávání mělo provádět s dostatečným časovým prostorem, tedy např. v dubnu a říjnu. Variantně lze dorovnání provádět tak, aby co nejtěsněji kopírovalo data splatnosti každého exportního úvěru jednotlivě. Otázkou však zůstává, zda se v tomto případě nadměrně nezvýší administrativa spojená s prováděním programu. Hlavní kritérium, resp. podmínku, by představoval příslib pojištění EGAP. Doplnujícím kritériem by mohla být maximální výše transakce a úvěru. Nadlimitní operace by pak podléhaly souhlasu např. MF. Dále by se jednalo o případné preferenční země, minimální a maximální dobu splatnosti²².

I zde by musela fungovat administrativní podpora v podobě činností pokrytých mandátní smlouvou nebo zajišťovaná organizační složkou státu (tedy opět agenturou nebo také odborem MF). Vývozce, resp. jeho banka, by vyplňoval jednotný základní formulář a případné dodatky pro komerční banku. Výměna informací mezi EGAP, financující bankou a administrátorem by byla povinná a vzájemná.

Banka či agentura by soft loans podporovala výhradně administrativně, neboť zde se jedná o rozhodnutí vlády ČR. Srovnání sazeb by se provádělo obdobně, zde by však státní rozpočet prostředky hlavně vyplácel.

---

²² Zde však Konsensus stanoví velmi přesná pravidla. Dodejme, že s uvedenými kritérii již pracuje EGAP při posuzování žádosti o pojištění.

Financování provozu agentury by spadalo do kapitoly daného ministerstva (MF nebo MPO), kterému by rovněž příslušela dozorčí funkce. Informace o podpořených úvěrech by MF publikovalo podobně jako dnes OECD informace o soft loans.

Navrhovaná změna představuje radikální zásah do současného systému, který mimo řady výhod může znamenat i určité nevýhody.

Závěr – výhody a nevýhody nového systému

Nový systém podpořeného financování posílí konkurenci na trhu příslušných bankovních produktů. Všechny banky budou mít stejný přístup k nástrojům státní podpory a stejné podmínky pro jejich využití.

Odstranění refinančního mezistupně a zvýšení konkurence se velmi pravděpodobně promítne také do nákladů pro vývozce. Lze očekávat, že výnosová marže by se snížila. Vývozci by podstupovali jednodušší administrativní proces, odpadlo by násobné vyplňování formulářů.

Ukončení emisí dluhopisů či přijímání půjček subjektem se plnou státní zárukou by výrazně snížilo potenciální závazky státu. Provozní výdaje na servisní instituci by se pravděpodobně snížily. Záměry státní politiky podpory exportu by se realizovaly zejména prostřednictvím EGAP, financování by se stalo víc doménou komerčních bank.

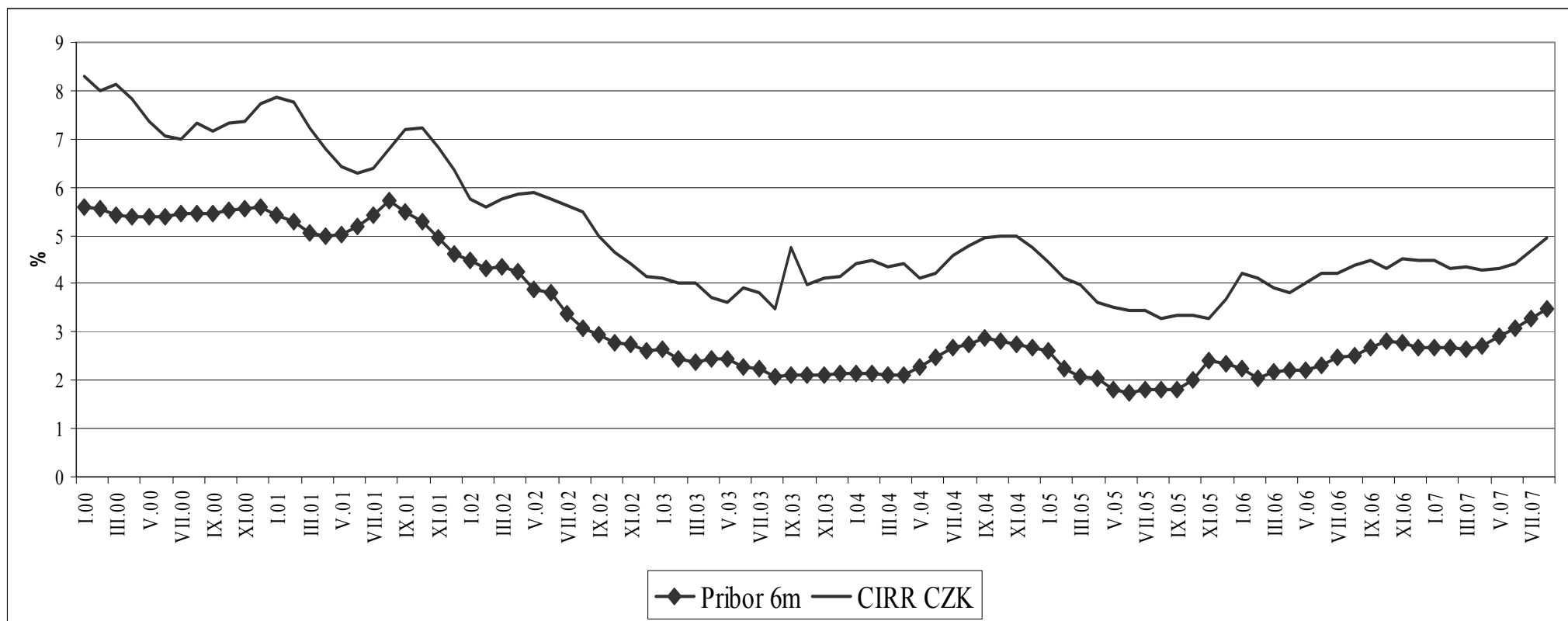
Pravidelné a přehledné publikování celkového objemu podpořených transakcí, skutečných nákladů a příp. jednotlivých projektů povede k zprůhlednění programu.

Výdaje ze státního rozpočtu však nemusejí nutně klesnout. Jestliže posledních až 10 let úrokové sazby obecně klesaly, po očekávaném zvýšení začne vyrovnávání působit opět na výdajovou stranu rozpočtu.

Problémy jistě způsobí i zrušení nebo alespoň výrazná proměna ČEB. Stávající úvěry i pasíva by musela převzít nástupnická organizace, stát nebo odkoupit banky. Celá transformace by měla proběhnout v co nejkratším čase po schválení zákona tak, aby se zamezilo případným ztrátám z chybné správy pohledávek.

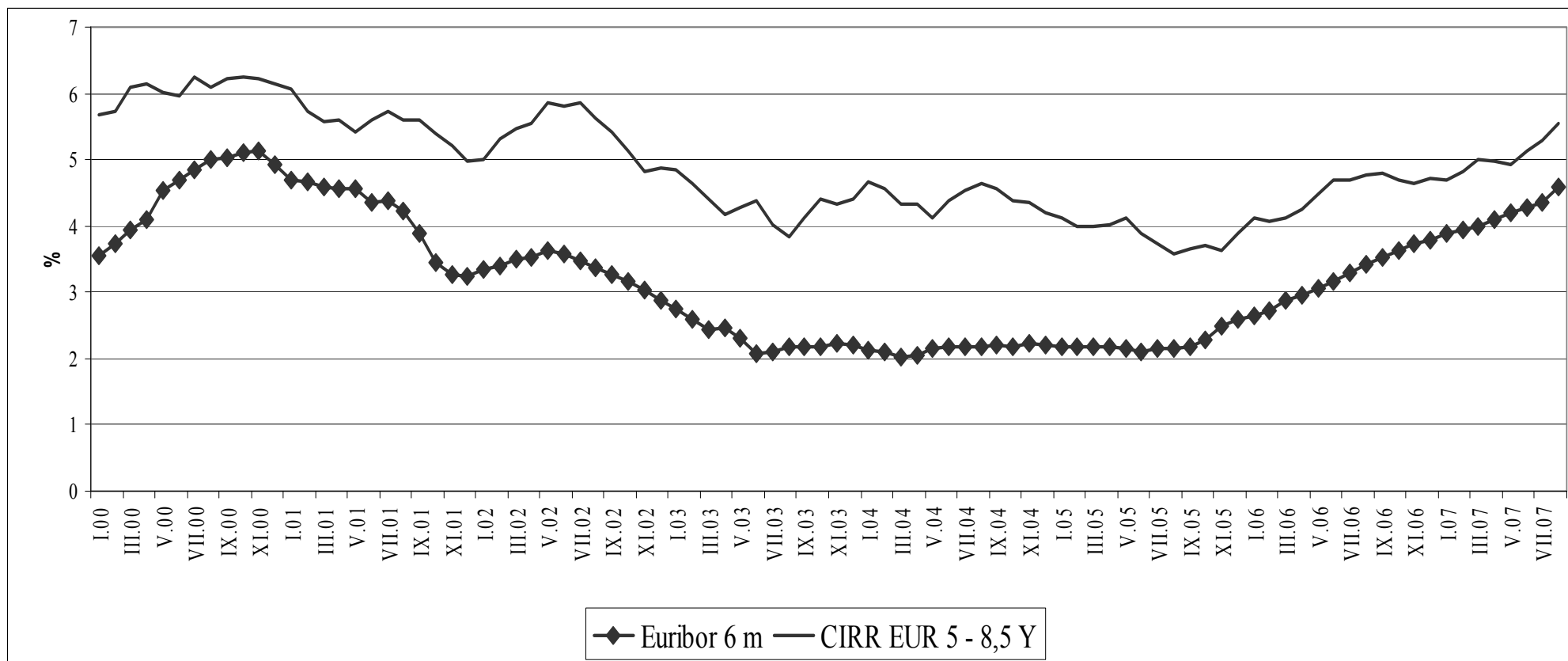
Z výše uvedeného vyplývá, že změny v systému podpořeného financování mohou přinést více výhod než nevýhod. Vzhledem k tomu, že obdobný systém funguje také v řadě dalších zemí, po zvážení kladů a záporů se domníváme, že by měl být zaveden také v ČR.

Srovnání referenčních úrokových sazeb v CZK

Zdroj: ČNB, systém ARAD

Srovnání referenčních úrokových sazeb v EUR

Zdroj: ČNB, systém ARAD, statistiky CIRR publikované OECD

Zdroje informací

Slovensko – Eximbanka SR - www.eximbanka.sk

Rakousko – Österreichische Kontrollbank – www.oekb.at

Maďarsko – Magyar Exporthitel Biztóság – www.mehib.hu

Finsko - Finnish Export Credit - www.fec.fi/

Polsko – Bank Gospodarstwa Krajowego - www.bgk.com.pl/fundusze/doke

Španělsko – Institut de Crédito Oficial - www.ico.es/web/contenidos/1686/index.html

Německo – KfW IPEX bank - www.kfw-ipex-bank.de/EN_Home/KfW_IPEX-Bank/index.jsp

Nizozemí – Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden (FMO) – www.fmo.nl

Itálie – Simest – www.simest.it

Francie – Natixis – www.natixis.fr

Belgie – Finexpo - www.diplomatie.be/fr/policy/finexpo/

OECD - www.oecd.org/department/0,3355,en_2649_34169_1_1_1_1_1,00.html

MF ČR – státní závěrečné účty 2003 – 2006

www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/SZU2005_C_III_pdf.pdf

Česká exportní banka – www.ceb.cz

EGAP – www.egap.cz

Česká národní banka – www.cnb.cz